

Jaarverslag 2023

Inhoud

Voorwoord	3	Wat anderen vinden van LSA	23
Niet vies van lobby	4	Gezonde, betrokken buurten	25
Wijkaanpak	8	Praktijkverhaal: Jan Siersma	28
Inclusieve energietransitie	11	Sociaal ondernemen	30
Meebeslissen	16	Van buurten naar communities	33
Dit deden we in 2023	20		

Voorwoord

In 2023 is de toenemende chaos om ons heen duidelijk zichtbaar: systemen lopen vast. Van klimaat, wonen en zorg tot bestaanszekerheid en democratie, overal is verwarring en dreigen tweedeling en polarisatie. Ons samenwerkingsverband van actieve bewoners is dit jaar alleen maar relevanter geworden. Onze leden organiseren zich lokaal en nemen initiatieven op belangrijke thema's zoals zorg voor elkaar, lokaal geproduceerde energie, coöperatief bestuur en economische modellen waarin welvaart voor iedereen voorop staat.

Zeggenschap en verantwoordelijkheid van inwoners is harder nodig dan ooit. Ook de systeemwereld ziet dit. De sociale basis werd dit jaar bijna doodgeknuffeld en die - vooralsnog - beknellende omhelzing zal zich de komende jaren voortzetten. Hoe de omhelzing zich verhoudt tot echte zeggenschap is nog een zoekproces van beide kanten.

Zo moesten in 2023 vanuit het Integraal zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) regionale plannen worden gemaakt voor betere zorg. De regio's waar actieve bewoners aan de overlegtafel kwamen als gelijkwaardige partners zijn moeilijk te vinden. Hoewel het belang van ontmoeting steeds meer wordt erkend, blijft het lastig om de nodige vierkante meters voor ontmoetingsplekken te vinden en te behouden. Ondanks de invoering van de omgevingswet is het samen sturen op gebiedsontwikkeling complex en vaak niet gegund aan bewonersgroepen.

Het stimuleerde LSA tot een krachtenbundeling met andere partners die bottom-up initiatieven ondersteunen en vertegenwoordigen om steeds beter samen te werken. Het meest zichtbaar werd dat in de brede campagne 'Wij zijn hier', waarin we de kracht van gemeenschappen zichtbaar maakten en opriepen tot ruimte en samenwerking in de aanpak van grote maatschappelijke uitdagingen. Ook komend jaar zullen we die samenwerkingen blijven opzoeken.

De rol van LSA is vaak het delen van werkwijzen en ervaringskennis die we samen met de pioniers ontwikkelen. We maken gebruik van storytelling en delen voorbeelden. Het 'We can!'-perspectief. Dit is de romantische benadering. Een deurtje dat LSA momenteel niet vaak gebruikt, maar dat vanuit onze historie helemaal niet onbekend is, is een meer activistische benadering. Dit 'nieuwe' deurtje gaan we de komende tijd verder met onze leden verkennen.

Anita Keita
(voorzitter)

Thijs van Mierlo
(directeur)

Niet vies van lobby

Ook actieve bewoners hebben een agenda. Vanuit een gemeenschappelijk belang werken zij aan breed gedragen maatschappelijke doelen.

LSA bundelt de krachten en komt op voor alle actieve bewoners in Nederland. Samen met hen onderzoeken we welke thema's belangrijk zijn voor bewonersinitiatieven. We zetten deze op de politieke agenda en gaan erover in gesprek met overheden en maatschappelijke organisaties. We voeren gesprekken met ministeries en Tweede Kamerleden, dienen zienswijzen in bij politieke debatten en wetgevingstrajecten, schrijven opiniërende artikelen en organiseren campagnes en debatten. Daarnaast werken we zoveel mogelijk samen met verwante organisaties.

Transparant en navolgbaar

In het beleidsplan 2022-2025 staat de bewonersagenda beschreven in doelen die we willen behalen in 2025. Deze doelen worden altijd door actieve bewoners, leden van LSA en samenwerkingspartners bepaald. De vele ontmoetingen in het land en de projecten die we uitvoeren zorgen ervoor dat we altijd werken met input uit de dagelijkse praktijk. Leden van LSA worden zo goed mogelijk betrokken bij deze activiteiten en voeren zelf het woord. We dragen onze standpunten actief uit op onze website en publiceren over onze inbreng. Onze visie is dat lobby transparant en navolgbaar moet zijn en daar houden we onszelf dus ook aan. >>

Een overzicht van onze successen in 2023:

- **Wet versterking participatie op decentraal niveau:** na bijna 10 jaar lobby heeft de Tweede Kamer de wet vastgesteld die inwoners in staat stelt te participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Ook het uitdaagrecht wordt hierin verankerd.
- **Campagne 'Wij zijn hier':** LSA nam het voortouw. Met 100 organisaties lieten we zien dat de antwoorden op actuele maatschappelijke problemen gevonden kunnen worden in gemeenschappen in steden, dorpen, wijken en buurten. Met honderdduizenden views en media-impresies was het bereik groter dan ooit!

- **Tweede Kamerverkiezingen:** in aanloop naar de verkiezingen stuurden we de agenda van actieve bewoners naar de programmacommissies van alle politieke partijen en voerden gesprekken hierover. Dit heeft ervoor gezorgd dat de rol van actieve bewoners, de wijkaanpak en het uitdaagrecht in de partijprogramma's zijn opgenomen.

- **Maatschappelijk debat energietransitie:** een gepubliceerde opinie in Dagblad Trouw over het passeren van lokale initiatieven in de energietransitie, heeft een impactvol maatschappelijk debat teweeggebracht en het beleid van diverse gemeenten beïnvloed.
- **'Elke regio telt':** met bewoners uit alle delen van het land reisden we af naar de Tweede Kamer voor de hoorzitting 'Elke regio telt'. We hebben het belang van lokale gemeenschappen in het herstellen van regionale gelijkheid met succes uitgedragen. We voerden gesprekken over wat er nodig is om brede welvaart in de regio te realiseren en de rol van lokale gemeenschappen hierin. ●

De kracht van de buurt:

wijkgericht werken als fundament van leefbaarheid en veiligheid

Aan: de programmacommissie van deelnemende politieke partijen aan de Tweede Kamerverkiezingen 2023

‘De meeste wijken in Nederland zijn fijn om in te wonen. Dit behouden én het aanpakken van problemen waar deze wel zijn, vraagt om een aanpak waar betrokken bewoners en instanties samenwerken. Problemen die bewoners ervaren in de buurt, los je het beste op in de buurt. Wijkgericht werken is een bewezen effectieve aanpak van uitdagingen en achterstanden op het vlak van leefbaarheid en veiligheid. In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november brengen Het Landelijk Platform Buurtgericht werken (LPB) en het Landelijk

Samenwerkingsverband Actieve bewoners (LSA) de kracht van wijkgericht werken onder de aandacht van de politieke partijen.

Wijkambtenaren en actieve bewoners bepleiten hier dezelfde doelen:

- Het versterken van de positie van bewoners
- Een beter fundament voor zeggenschap
- Continuering van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) met als uitgangspunt: ‘Wat bewoners vinden, is leidend’.
- Permanente aandacht voor het overgrote deel van de wijken die niet onder het NPLV vallen. We zijn niet klaar als het weer wat beter gaat in de 20 meest kwetsbare gebieden.

Wij zijn hier

*'We waren er altijd al
Hier, bij de mensen waar we van houden
En op de plekken waar we ons thuis voelen.
We bouwen gemeenschappen
En maken van onze buurt een fijne plek om te wonen.
We hebben oog voor iedereen
We creëren zinvolle banen
En werken hard aan een beter klimaat
Dat hebben we altijd gedaan.
Ver weg, achter gesloten deuren zoeken mensen met macht naar
oplossingen voor maatschappelijke problemen
Zoals ongelijkheid en armoede
Eenzaamheid en gebrek aan vertrouwen
Ze zoeken naar antwoorden op de verkeerde plekken
Want, WIJ ZIJN HET ANTWOORD*

*Wij weten wat onze gemeenschappen nodig hebben
Verbinding
Kansen
Ontmoetingsplekken
Wij zorgen daarvoor
Welvaart en macht zijn in ons land niet gelijk verdeeld
Maar overal zijn mensen die zich inzetten voor anderen
Er zijn mensen zoals wij in elke buurt
Wat als het systeem met ons samenwerkt, in plaats van ons
tegenwerkt
Wat als wij de baas waren over onze eigen buurten?
Wat als wij weer het heft in eigen hand nemen?
Dit is het moment om de kracht van onze gemeenschappen te
benutten
Ben je op zoek naar antwoorden?
WIJ ZIJN HIER.*

Wijkaanpak

Meer eigenaarschap door samenwerking

Armoede, eenzaamheid en een gebrek aan vertrouwen in de overheid. Het zijn de problemen die in elk dorp en elke stad voorkomen. Deze grensoverstijgende problematiek is voor Agnes Groen, bestuurder bij Sportcentrum Noord in Groningen, reden om de samenwerking met andere buurtinitiatieven in Nederland op te zoeken. 'Samen kunnen we de positie van bewoners versterken.'

Toen Agnes jaren geleden een leegstaand pand in de Oude Wijken in Groningen ging gebruiken voor sociaal-maatschappelijke sportactiviteiten, had ze nooit gedacht dat het initiatief een belangrijke spil in de wijk zou worden. Dagelijks is het in het sportcentrum een komen en gaan van wijkbewoners die willen samenkomen en bewegen. 'Het sociale aspect speelt hierbij een belangrijke rol. Sport is eigenlijk onderschikt aan het ontmoetingsaspect', legt Agnes uit. De plek is daarom een unieke combinatie van een sportschool, buurthuis en gezondheidscentrum, waar sprake is van een vraaggericht aanbod. 'We laten ons leiden door de ideeën en behoeften van de wijkbewoners.'

Community

Sinds 2020 is het sportcentrum een wijkbedrijf. Dat betekent dat de plek niet alleen een thuis is voor wijkbewoners, maar ook gerund wordt door wijkbewoners. Hierdoor kunnen zij zelf de regie nemen voor een betere en mooiere wijk. En dat is nodig, volgens Agnes. 'Er zijn veel mensen met een spreekwoordelijke rugzak. Er heerst armoede en de mensen die hier komen, zijn het vertrouwen in het systeem verloren. Ze sluiten zich af voor hulporganisaties. Bij ons werken ervaringsdeskundigen, zoals een voormalig bijstandsgerechtigde die nu een betaalde baan heeft. Door

verhalen te delen, komt het vertrouwen bij wijkbewoners terug. Zo ontstaat er een community.'

Maatschappelijke coalitie

Agnes onderschrijft het belang van een groot netwerk voor burgerinitiatieven. En daarvoor moet je verder kijken dan je wijk. Met het sportcentrum doet ze daarom mee met een maatschappelijke coalitie, waarvoor ze regelmatig een kijkje neemt bij andere bewonerscollectieven in Nederland. 'We zien dat de problematiek van wijkbewoners overal hetzelfde is. Armoede en wantrouwen in de overheid zijn grensoverstijgend. Het is goed om te zien hoe andere gemeenten met de wijkaanpak omgaan. >>

Rechtsachter: bestuurder Agnes Groen van Sportcentrum Noord

Wat werkt wel en wat niet? Door van elkaar te leren kun je daadwerkelijk iets in gang zetten. Het is een wens van de bewoners in de coalitie om de positie van burgers landelijk te versterken, bijvoorbeeld in samenwerking met LSA, want deze is nog steeds ondergeschikt aan het systeem.'

Vertrouwen

Hoewel er landelijk veel aan te merken is op de werkwijze van de lokale overheden, benadrukt Agnes dat de samenwerking met de gemeente prettig verloopt. 'Het is een partner die ons serieus neemt. Het blijft natuurlijk politiek. Het ambtelijk apparaat wordt uitgebreid ter ondersteuning van bewoners. Maar als je bewoners in hun kracht wilt zetten, dan is er lef nodig om bewoners te betalen voor hun inzet. Zo creëer je banen voor en door de wijk. Het begint met vertrouwen. Pas dan nemen bewoners eigenaarschap.' ●

Bewoners in Woensel-Zuid aan het roer

Wat als bewoners zelf mogen bedenken hoe hun rol in een wijkaanpak eruitziet, hoe ziet die rol er dan uit? Die vraag werd gesteld aan de bewoners van Woensel-Zuid in Eindhoven en wij mochten vanuit de WijkWijzer-samenwerking meedenken. Het antwoord? Een voorstel waarin niet alleen de rol van bewoners beschreven wordt, maar ook de voorwaarden om als bewoners, bewonersorganisaties en de gemeenschap die rol goed te kunnen uitvoeren.

Het één kan niet zonder het ander

De vraag was om met een paar scenario's te komen, maar de bewoners kwamen al snel met een voorstel waarin alle verschillende onderdelen bij elkaar horen. Met community building als het fundament: er is oog voor het versterken van bewonerscollectieven en het verleggen van echte zeggenschap.

De buurt als opdrachtgever

Soms zit het in de details. Want, community building werd niet alleen als fundament neergezet. In dit voorstel zijn het de bewoners die ervoor getraind en betaald worden om in opdracht van de buurt te werken. Daarnaast werkt er in ieder geval één persoon bij het programmabureau in opdracht van bewoners, zodat bewoners de juiste informatie krijgen en op het goede moment kunnen aansluiten bij belangrijke beslissingen.

Netwerk bewoners- betrokkenheid WijkWijzer

LSA werkt met én voor bewoners-
collectieven. We zien dat het voor deze
collectieven een stuk eenvoudiger wordt
als de samenwerking met andere partijen,
zoals gemeenten en welzijnsorganisaties,
ook goed verloopt. Binnen WijkWijzer
zitten we daarom in een netwerk van
betrokken professionals die, vanuit de
20 gebieden van het Nationaal Programma
Leefbaarheid en Veiligheid, bezig zijn met
de rol van bewoners in hun programma's.

Perspectieven en voorbeelden

In het netwerk stimuleren we gemeenten en organisaties om samen te werken aan de wijkaanpak. Want ook al willen programmabureaus wel samenwerken, in de praktijk blijkt het lastig om echte zeggenschap en eigenaarschap voor bewoners in te bouwen. In online sessies en andere bijeenkomsten brengen wij perspectieven en voorbeelden. Altijd volgens het motto 'Niets over ons, zonder ons'. We laten bijvoorbeeld zien hoe community building verder bouwt op wat er al is in de wijk, of laten bewoners uit Breda vertellen over hun rol in het alliantiebestuur.

Samen leren

Tegelijkertijd leren wij welke factoren het lastig kunnen maken voor het programmabureau. Denk aan de voorwaarden waaraan geldstromen binnen het programma moeten voldoen. Van en met elkaar leren, geeft nieuwe inzichten en ideeën die het samenspel tussen bewoners, gemeenten en wijkorganisaties makkelijker, beter én leuker maken.

Inclusieve energietransitie

Collectieve verduurzaming en sociale samenhang gaan hand in hand

Steeds meer bewonersgroepen houden zich bezig met energiebesparing en het verduurzamen van hun buurt of dorp. Een positieve ontwikkeling, want we geloven in de kracht van bewonersgroepen. Ook in de energietransitie. Via het programma Buurtenergie verbinden we daarom bewonerscollectieven die stappen willen zetten met het verduurzamen van hun woning, met lokale procesbegeleiders. In 2023 konden we maar liefst 48 bewonersgroepen op deze manier ondersteunen. En wat bleek: sociale samenhang is een voorwaarde voor succes.

Gezamenlijke opgave

Of je nu aanpassingen doet aan je eigen woning, via de verhuurder meebetaalt of juist lang blijft zitten met een slecht geïsoleerde woning, iedereen krijgt te maken met de energietransitie. Bij LSA vinden we dat iedereen in Nederland mee moet kunnen doen. Inclusieve energietransitie staat daarom voorop. Een collectieve verduurzamingsaanpak draagt hieraan bij: samen kun je tenslotte meer betekenen. Ook voor buurtgenoten met minder macht en middelen. Bovendien draagt het bij aan nieuwe ontmoetingen, een sterkere sociale binding, meer bewustwording en groeiende bewonersorganisaties. Door van de energietransitie een gezamenlijke opgave te maken, kunnen meer mensen meedoen in de samenleving. Met ons programma Buurtenergie ondersteunen we dit proces in de buurt. >>

Praatplaat Buurtbel Wittevrouwen

Deelnemende bewonersgroepen ontmoetten in 2023 gemiddeld 578 bewoners, waarvan gemiddeld 34% nieuwe buurtbewoners waren.

Ontmoeting voorbij de voordeur

Alle energiecollectieven die werken aan structurele verduurzaming van hun buurt weten het: het investeren in sociale samenhang is een voorwaarde voor succes. Vanuit LSA bouwen we daarop voort vanuit onze kennis en ervaring in community building (ABCD) en verduurzamingsvraagstukken, waarbij inclusiviteit voorop staat. De grootste uitdaging ligt in de ontmoeting, voorbij de voordeur. Veel bewoners willen wel verduurzamen, maar weten vaak niet hoe. Ze kijken op tegen het gedoe en ook de kosten spelen een belangrijke rol.

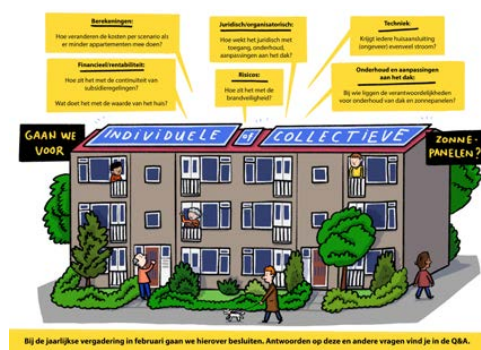
Bovendien is het vertrouwen in energiebedrijven en lokale overheden niet groot. De rol van bewonersinitiatieven bij de energietransitie is daarom belangrijk. Zij kennen hun eigen omgeving en betrekken bewoners bij hun verduurzamingsinitiatief. Ze weten hoe belangrijk het is dat het eigenaarschap bij de gemeenschap ligt. Die bepaalt wat ze willen. Ook belangrijk, de kracht en competentie van de buurt staat centraal. Dat zorgt voor betrokkenheid én plezier. Het organiseren van een soepavond is daarom net zo belangrijk als een collectieve inkoopactie.

Inspirerend

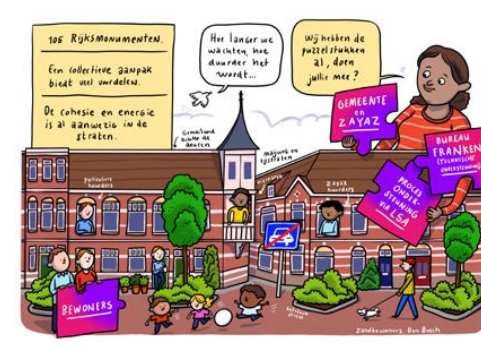
Inspiratie zet aan tot actie, merkten we tijdens het programma. 'We zijn enorm aangegaan op de ABCD-aanpak', meldt een deelnemend collectief. Hierdoor besloten we om niet via de snelste route van A naar B te gaan, maar om de coaches binnen ons team te activeren op onderwerpen waar zij op aangaan. De procesbegeleider vanuit LSA heeft hier een cruciale rol gespeeld. Deze zaadjes laten we verder ontkiemen in 2024.' ●

Infographic over wat Buurthuizen doen in ET

Praatplaat Zandbewoners

Praatplaat VvE Den Haag

Op de bres voor lokale energie-initiatieven

De stijging van de gasprijzen, de noodzaak om de gaswinning in Groningen te stoppen en de afhankelijkheid van Russisch gas hebben de energietransitie in een stroomversnelling gebracht. De overheid wil alle huishoudens ondersteunen in het verduurzamen van hun woning en het verlagen van de energierekening en maakte daarvoor extra geld beschikbaar. Maar een snelle marktuitvraag kan ten koste gaan van waardevolle lokale initiatieven.

Steun en collectieve actie

Een beetje ondersteuning en collectieve actie zorgen ervoor dat veel meer huishoudens de drempel overstappen. Daarom werd in sneltreinvaart hulp georganiseerd in buurten. Zo worden energiecoaches opgeleid, fixbrigades opgetuigd en energieboxen ingeslagen. Daarnaast wordt er steeds vaker langs de deuren gegaan met advies en helpende handjes. Geweldig!

Ruimte voor lokale initiatieven

Er is ook een keerzijde. Energiebesparingshulp wordt een echte markt. Door het geld dat het Rijk en gemeenten beschikbaar stellen, willen ook commerciële partijen die hulp bieden. In principe is daar niks mis mee. Overheden kunnen niet alles zelf doen. Wel moeten we ervoor waken dat lokale initiatieven en organisaties, die al jarenlang actief zijn in hun omgeving, niet worden overgeslagen of door aanbestedingsregels van het speelveld worden geduwd.

Annerike Hekman en Anita Keita schreven hierover een opiniestuk in [Trouw](#)

In heel Nederland zetten bewoners zich in voor een inclusieve energietransitie

Van energiecollectief naar energiegemeenschap

Om burgerparticipatie in hernieuwbare energieprojecten verder te stimuleren, heeft de Europese Unie het concept energiegemeenschappen geïntroduceerd. Via energiegemeenschappen kunnen burgers, lokale overheden en kleine ondernemingen samen energie opwekken, delen en verkopen. Maar wat betekent het voor een bewonerscollectief om door te groeien naar een energiegemeenschap? We onderzochten het in 2023 met 11 bewonerscollectieven in een Community of Practice.

Deelnemers COP sessie 1

Alle deelnemende bewonerscollectieven zijn in hun buurt of wijk actief op het thema 'energie'. Denk aan wijkbedrijven, energiecoöperaties, bewonersbedrijven, burgercollectieven en klusbedrijven. Samen met TransitieReizen doken we in het begrip 'energiegemeenschap'. Het begrip spreekt elk collectief op een andere manier aan. Waar het ene collectief het solidariteitsprincipe aanspreekt, spreekt het andere het onafhankelijk zijn van de markt aan.

Markt vs. gemeenschap

Er zijn zorgen dat de energiegemeenschappen en de markt te veel op elkaar gaan lijken. Of dat het verschil onduidelijk is voor burgers en overheid, terwijl het nog steeds fundamenteel andere partijen zijn. Zeker op het gebied van eigenaarschap en zeggenschap. Een belangrijke vraag in de ambitie is: 'Hoe zorg je ervoor dat de energiegemeenschap waar je naartoe groeit ook daadwerkelijk van de gemeenschap blijft en bijdraagt aan de verdere democratisering van de energievoorziening?' Een thema waar we ons mee bezig blijven houden.

De markt en de gemeenschap: fundamenteel anders

Zoek de verschillen

Markt	Gemeenschap
Open markt (internationaal speelveld)	Interne markt (lokaal / regionaal speelveld)
Geldgedreven	Waargedreven
Grote spelers bepalen	Inwoners bepalen
Externe partijen zijn eigenaar	Eigen partijen zijn eigenaar
Schaarste, concurrentie	Overvloed, samenwerking

Vraag aan inwoners:
"Wil je met ons meedoen?"

Vraag aan gemeenschap:
"Wat heb je van elkaar, de markt en de overheid nodig om zelfvoorzienend te worden?"

Meebeslissen

Community organising: met elkaar kan je verandering afdwingen

De afgelopen jaren zien we de verschillen in buurten en wijken steeds groter worden. En ook in het maatschappelijk en wetenschappelijk debat zijn deze verschillen steeds vaker onderwerp van gesprek. Daarnaast is er een opmars van protestbewegingen zoals het woonprotest, Extinction Rebellion en de successen van vakbonden. LSA bewoners vindt dat de gemeenschap een sterkere rol moet hebben in het aanpakken en oplossen van deze maatschappelijke vraagstukken. Daarom hebben we het afgelopen jaar een brede verkenning gedaan op het begrip community organising.

Community building en community organising

LSA bewoners zet al jaren in op het vormen van gemeenschappen met de ABCD-benadering. Het principe van community organising sluit hier goed bij aan. Om maatschappelijke problemen aan te kunnen pakken, is meer lokale grip en invloed nodig. Deze kunnen worden afgedwongen met strategieën en tactieken die gebruikt worden in community organising.

Community organising en community building kunnen niet zonder elkaar. Waar community building zich richt op het versterken van gemeenschappen door het opbouwen van relaties en het versterken van het buurtweefsel, gaat community organising over de vraag waar de macht ligt. Door te werken aan invloed, gemeenschapsmacht en burgerschap, kunnen gemeenschappen samen verandering bewerkstelligen. Hier is een sterke gemeenschap voor nodig die klaar staat om stappen te maken.

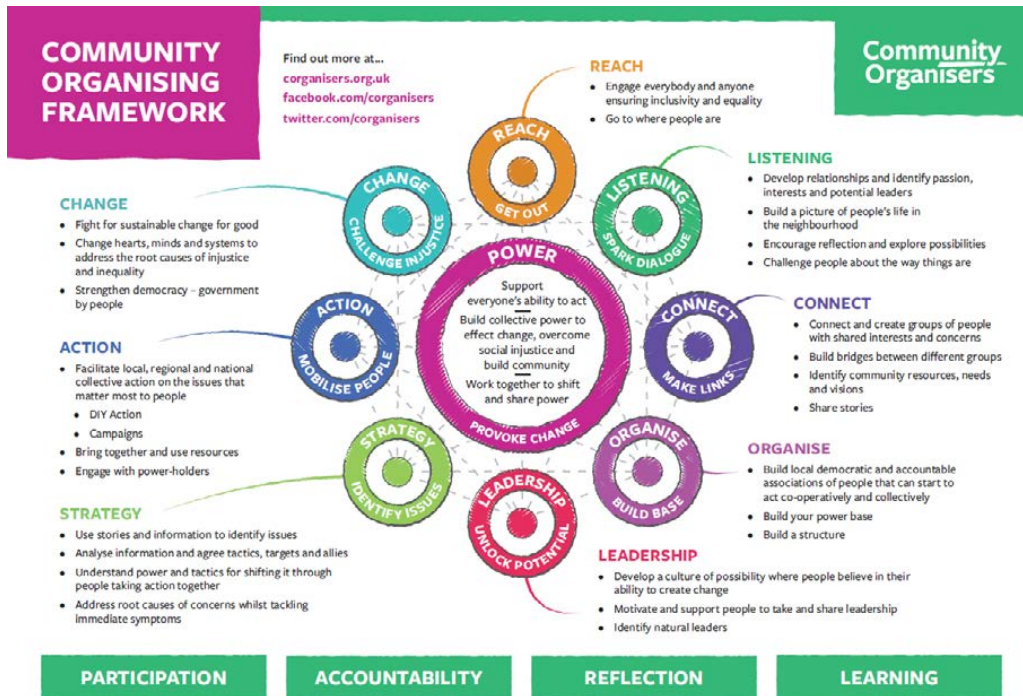
Verkenning over community organising in Nederland

Community organising start vaak met een duidelijke aanleiding in een buurt. En gaat uit van het principe 'samen hebben we meer macht'. Onderdeel van organising is ook het ontwikkelen van een duidelijke strategie. Wat wil je bereiken en wie heb je daarvoor nodig? Ben jij geïnteresseerd in community organising en wil je hier meer over lezen? Onze zoektocht heeft geresulteerd in een verkenning waarin we dieper ingaan op community organising in Nederland, vanuit relevante praktijkvoorbeelden en een aanpak die past binnen de Nederlandse context. >>

[Lees hier de verkenning](#)

Waar community organising in Nederland nog vrij onbekend is, is er in het Verenigd Koninkrijk al langer aandacht voor dit principe. Tijdens onze zoektocht zijn we, op uitnodiging van organisatie Community Organisers, op werkbezoek naar het Verenigd Koninkrijk geweest. We leerden over het succesvol inzetten van community organising in buurten en wijken en welke tactieken je kan gebruiken om zelf te gaan organiseren. De Engelse situatie verschilt van de Nederlandse situatie als het gaat om kiesstelsels en directe invloed voor stads- of wijkkiezers. Momenteel bekijken we hoe we dit kunnen vertalen naar de Nederlandse context. ●

Modelverordening participatie door actieve bewoners

De Wet versterking participatie op decentraal niveau stelt inwoners in staat deel te nemen aan de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid.

Wordt deze wet door de Eerste Kamer aangenomen, dan moet elke gemeente in een participatieverordening opstellen hoe ze de wet in praktijk gaan brengen. De VNG maakt hiervoor een modelverordening en een handreiking. Omdat het om participatie gaat, vindt LSA het logisch om ook een modelverordening op te stellen samen met actieve bewoners. Dat gebeurde in 2023.

'Niets over ons, zonder ons'

Samen met actieve bewoners en andere doorgewinterde participatie-experts werkten we aan een algemene participatieverordening op hoofdlijnen. In bijeenkomsten door het land spraken we met meer dan 100 mensen over de mogelijke inhoud van een participatieverordening. Marije van den Berg en Vincent van Stipdonk vormden deze ideeën, met de kritische blik van de participatie-experts én juristen, om tot een modelverordening. De rode draad? 'Niets over ons, zonder ons' en de uitgangspunten die daarbij horen. Bijvoorbeeld, geïnspireerd op het verdrag van Aarhus; alle opties zijn nog open bij de start van de samenwerking. De verordening helpt om een bestaande verordening tegen het licht te houden. Moet je nog beginnen? Dan kun je er op voortbouwen. Daarnaast kun je de verordening eens rondsturen om een gesprek mee te starten.

Het uitdaagrecht: geen sprint, maar een marathon

Soms bijten we ons ergens écht in vast. Omdat we een kans zien of omdat het nodig is. We laten dan niet meer los, soms 10 jaar lang niet. Een voorbeeld is het uitdaagrecht. Of, zoals we het toen noemden, het Right to Challenge. Als het aan de Tweede Kamer ligt, is het er straks in elke gemeente.

Kleine stappen

Dat ging wel met kleine stappen. In 2015 werd het Right to Challenge opgenomen in de Wmo. Bewoners kregen hiermee de mogelijkheid om zorg- en ondersteuningstaken over te nemen. Het moedigde een aantal ambitieuze gemeenten en bewonerscollectieven aan om het uit te proberen en van elkaar te leren. In 2018 werd het RtC voorzichtig opgenomen in het regeerakkoord. In 2022 nog een keer, maar dan met het voornemen om het ook juridisch vast te leggen.

Kunnen of moeten?

Afgelopen jaar werd het uitdaagrecht daadwerkelijk voorgelegd aan de Tweede Kamer, in de vorm van de Wet participatie versterking op decentraal niveau. Wederom voorzichtig: de wet schrijft voor dat gemeenten in hun participatieverordening voorwaarden op *kunnen* nemen over hoe bewoners gebruik kunnen maken van het uitdaagrecht. Met een amendement van onder andere Kamerlid Stieneke van der Graaf werd het woordje 'kunnen' geschrapt en is het uitdaagrecht na 10 jaar dan toch verankerd in de wet.

Dit deden we in 2023

Bijeenkomsten

Leren van elkaar, elkaar inspireren, de diepte ingaan of juist nieuwe ideeën delen. We doen het op allerlei manieren. In de vorm van bijeenkomsten, bijvoorbeeld. Vaak zijn het kleine ontmoetingen, maar soms ook grote bijeenkomsten.

ALV en netwerkochtend

De Algemene Ledenvergadering is altijd een belangrijk moment voor ons als vereniging. Het is hét moment om richting te geven aan de komende jaren. Dit jaar combineerden we de ledenvergadering met een open netwerkochtend, waar programmamaker Sinan Can ervaringen deelde uit zijn tv-programma Breuklijnen.

Verkiezingsdebat

Het is inmiddels een traditie geworden: ons debat met zittende Tweede Kamerleden en kandidaat Tweede Kamerleden, tijdens het verkiezingsjaar. Het debat organiseerden we dit jaar in Nijmegen en we stelden de vraag: hoe kun je vanuit Den Haag bijdragen aan sterke gemeenschappen?

Het Nieuwe Normaal

Nog te vaak wordt er naar de overheid of markt gekeken voor oplossingen in buurten en wijken. Zonde, want soms liggen die oplossing in de gemeenschap zelf. Een goede samenwerking met de gemeente is daarin nodig. Maar hoe organiseer je dat in bijvoorbeeld het aanbestedingsrecht of het uitdaagrecht? In de bijeenkomst 'Het Nieuwe Normaal' onderzochten we hoe we dit 'nieuwe normaal' samen maken.

Symposium Trots op Zelfbeheer

Dwarsverband, de vereniging van ontmoetingsplekken in zelfbeheer in Utrecht bestond in 2023 vijf jaar. Ze vroegen ons om samen met hen een symposium te organiseren om dit te vieren, maar ook om te leren en vooruit te kijken. Niet alleen voor hun eigen leden, maar met zelfbeheerinitiatieven uit het hele land.

Onze publicaties

Energie en armoede: het borgen van de stem van mensen in armoede

Toolkit WarmteBoost

Expeditie Welzijn

Team

Almaz Meiners
Annerike Hekman
Carla Delgado – Swiatkowski
Conny de Laat
Esther Baylé
Frodi Fransman
Gert Smit
Joeri van de Riet
Kim Verweij
Kristel Jeurig
Lisa de Blok
Maartje Huttenhuis
Marieke Boeije
Marieke Koot
Marte Kappert
Mirjam Karsten
Paul Klouwens
Thijs van Mierlo
Vincent Jacobs

Bestuur

Anita Keita | voorzitter
Hans Zuiver | secretaris/penningmeester
Willy van Leeuwen
Rina Clemens
Patrick van Lunteren
Melanie Berends-Vermaak
Miek van Dongen
Ahmed Afkerin

Samenwerkingen

BuurtBonds

met Social Enterprise NL, Katalys en BOEI

Buurtmakers

Academie met ABCD community builders, trainers, onderzoekers en verhalenvertellers

Buurtsaam

met het College van Rijksadviseurs, Platform31 en de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving

Fostering Social Justice

met leden van de International Federation of Settlements in Europa

Ondernemen met je Buurt

met Social Enterprise NL

Participatiecoalitie

met Klimaatstichting HIER, de Natuur en Milieufederaties, Energie Samen en Stichting Buurkracht

Vereniging Station Lokaal

met Coöperatie Stationspark Deurne en Coopnet

WarmteBoost

met Postcode Loterij Buurtfonds, Katalys, Landelijke Vereniging Kleine Kernen en het Oranjefonds

We Doen Het Samen

met het VSBfonds, Katalys, Oranjefonds, Stichting DOEN, Vereniging NOV, Nederland Zorgt voor Elkaar en de Landelijke Vereniging Kleine Kernen

Welzijn op Recept

met Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit van Amsterdam, Erasmus Universiteit, Universiteit van Birmingham en Landelijk Netwerk Welzijn op Recept

WijkWijzer

met het CCV Landelijk Platform Buurt- en Wijkgericht Werken, Movisie, Platform31, Verwey-Jonker Instituut

Wat anderen vinden van LSA

'LSA zet het belang van een sterke gemeenschap op de kaart en helpt met het scheppen van voorwaarden om gemeenschappen te laten bloeien. Dat doen ze met bijeenkomsten en trainingen waar ik mij regelmatig voor aanmeld. Zo was de webinar over participatieverordening erg nuttig. Daarnaast biedt hun manifest voor een succesvolle wijkaanpak waardevolle inzichten. Hierdoor hoeven we het wiel niet opnieuw uit te vinden.'

– Tim Doornewaard, Stichting Meevaart, Amsterdam

'LSA inspireert, stimuleert en helpt mij verder op weg met mijn initiatief door trainingen en workshops aan te bieden. De maandelijkse nieuwsbrieven zijn bovendien heel informatief en attenderen je op allerlei nuttige bijeenkomsten, waar ook andere organisaties bij betrokken zijn. Ik kijk uit naar de Leiderschapsdagen die worden georganiseerd, omdat ik daar gesterkt word en kan leren van andere initiatiefnemers.'

– Anke Dekkers, Ontmoetingspark Buiten, Dronten

'Ik was op zoek naar een community die dezelfde taal sprak. Ik wilde meer leren over het opbouwen van een solide burgerinitiatief en de fundering verder verstevigen en uitbreiden. LSA heeft mij in contact gebracht met andere inspirerende en waardevolle initiatieven. Ik leerde nieuwe mensen kennen, hoe ik mijn initiatief door verschillende fases kan leiden en promoten. Conclusie; ik was al goed op weg en het gaf mij de motivatie en zelfverzekerdheid om door te pakken. Geweldig mooi!'

– Mariëlla Vink, De Vuilstort, Schiedam

‘Ook voor professionals in samenlevingsopbouw is LSA belangrijk. Steeds weer laat LSA de waarde en rijkdom zien van actieve gemeenschappen en wat ervoor nodig is om deze te laten floreren. In onderzoek en training zie ik keer op keer hoe professionele opbouwerkers geïnspireerd raken door hun voorbeelden van bewonersgestuurde praktijken en ze tot nadenken worden aangezet over hun eigen rol daarin.’

– Jeroen Gradener, hoofddocent Social Work, Hogeschool van Amsterdam

‘Toen we bij Stichting Gezana de energierekening zagen stijgen, klopten we bij verschillende instanties aan. Het ministerie, de gemeente... Overall kregen we de sympathie, maar niet de middelen. Tot we aanklopten bij LSA. Zij dachten in oplossingen. En dat werkt: Gezana denkt nu na over energiebesparingen en over het investeren in duurzame energievoorzieningen met verhuurders en omliggende bewoners samen. Ook is ons netwerk met EnergieBank en Katalys vergroend én zijn we toegelaten tot WarmteBoost. Forza LSA!’

– Dick de Ruijter, Stichting Gezana, Rotterdam

‘LSA zit geworteld in de burgerbeweging en in burgercollectieven. Ze zijn op de hoogte van actuele vraagstukken bij bewonersinitiatieven en vertalen dat naar impactvolle programma’s en activiteiten. Hiermee versterken ze de positie van de beweging van onderop en dat is hard nodig. LSA is een betrouwbare partner die de juiste vragen stelt op de juiste momenten. Ze combineren denk-, doe- en ontwikkelkracht.’

– Safka Overweel, Stichting DOEN, Amsterdam

Gezonde, betrokken buurten

Expeditie Bewoners en Welzijn; samenwerken in de buurt

Bewonersinitiatieven en welzijnsorganisaties komen elkaar regelmatig tegen in de buurt. Samenwerking tussen deze partijen is niet altijd vanzelfsprekend. Zonde, want krijg je samen niet veel meer voor elkaar dan alleen? Vijf coalities van bewonersinitiatieven en welzijnsorganisaties namen de proef op de som. Ze onderzochten in Expeditie Bewoners en Welzijn hoe ze gezamenlijk konden werken aan meer verbonden buurten.

Meer inzicht

LSA vindt het belangrijk om inzichtelijk te maken hoe bewonersinitiatieven en welzijnsorganisaties elkaar kunnen aanvullen, om samen meer voor een buurt te betekenen. Daarom werkten we mee aan Expeditie Bewoners en Welzijn, een experiment van VSBfonds, waarbij vijf coalities van bewonersinitiatieven en welzijnsorganisaties de kans krijgen om samen verbeterkansen voor de buurt te realiseren. De coalities kregen ondersteuning in de vorm van geld, kennis en netwerk. De geleerde lessen werden gedeeld in uitwisselingsbijeenkomsten.

Resultaten

In de zomer van 2023 vond de laatste bijeenkomst plaats. Daarin werden de resultaten van de coalities in vijf beelden gepresenteerd. Eén coalitie gaf aan de expeditie als een turbulente busreis te zien, waarbij zitplaatsen moesten worden verdeeld. Na anderhalf jaar zit er een inwoner achter het stuur, is de route duidelijk en is er plaats voor de gemeente. Voor een

andere coalitie ging het van rug-tot-rug via zij-aan-zij naar hand-in-hand. De derde coalitie merkte dat het vooral bewoners zijn die de wind voortblazen. Voor de vierde coalitie was de expeditie een soort relatietherapie: ze blijven samen optrekken, maar het hoeft geen officieel samenlevingscontract te worden. Voor alle coalities gold: Loopings - dingen waar je tegenaan blijft lopen - verdwijnen niet, maar vertragen of verzachten wel. >>

Reisverslag

Om andere initiatieven en organisaties te inspireren, vatten de coalities hun zeven bevindingen in een reisverslag samen:

1. Druppels maken de golf; heb aandacht voor kleine veranderingen.
2. Alles wat stroomt, verandert; samenwerken is veranderlijk, leer wisselen in posities.
3. Samen in een bootje; samenwerken voelt in het begin wiebelig, maar iedereen aan boord heeft hetzelfde doel.
4. Het anders-zijn van je reisgenoten; heb oog voor diversiteit en gelijkwaardigheid in de samenwerking.
5. De onderstroom; schuren haalt de scherpe randjes weg. Zoek de onderstroom en de schuurplekken.
6. Oog voor elkaar; heb aandacht voor elkaar en word buurtgenoten.
7. Ontdek je persoonlijke veranderkracht: wat kan en wil je loslaten? ●

Aan Expeditie Bewoners en Welzijn deden mee:

- Buurtcoöperatie Zuid Doet Samen en welzijnsorganisatie Stimenz in de buurt De Heeze, in Apeldoorn.
- Stichting DOCK Utrecht en Stichting Kracht van Zulen in de wijk Zulen, in Utrecht.
- Wijkcomité Nobertus en welzijnsorganisatie Synthese in drie wijken in Horst West, in Horst aan de Maas
- Buurtbedrijf Nude Toekomst en welzijnsorganisatie Solidez in de wijk Nude, in Wageningen
- Stichting Mens en Welzijn Voorst en ontmoetingsplekken Duistervoorde in Twello en Benring, in Voorst.

Gezonde gemeenschappen zijn sterke gemeenschappen

Bewegen, niet roken en gezond eten. Het zijn vaak de eerste antwoorden die mensen geven op de vraag wat belangrijk is voor een lang, gezond leven. Logisch, het zijn dingen die ertoe doen. Maar als je kijkt naar de plekken waar mensen het gezondst leven, is er nog iets belangrijk: de gemeenschap. Is er bijvoorbeeld iemand die je elke dag begroet of een praatje met je maakt? Heb je hechte relaties? Maar hoe werk je aan een gezonde gemeenschap vanuit het ABCD-perspectief?

Stap naar gezonder

In de regio Eindhoven werken diverse partijen op het gebied van gezondheid samen in DE STAP naar Gezonder. Vanuit de gedachte dat een gezonde gemeenschap een sterke gemeenschap is, werden we gevraagd om mee te helpen om hun aanpak aan te passen. En dat bracht een dilemma met zich mee. Vanuit het ABCD-perspectief is één van de vuistregels: aan gemeenschappen bouwen doe je

zonder agenda. En dat betekent dus ook dat er niet gestuurd wordt op zaken als gezond eten, niet roken of bewegen, maar alleen op onderlinge verbondenheid. Zowel in het werk dat je direct in de buurt doet, als het werk waar organisaties en directies op sturen.

Lokale gemeenschappen: meer dan de bypass van de verzorgingsstaat

De inrichting van de zorg moet volledig op de schop. Beleidsontwikkelingen zoals het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het programma Wonen, Zorg en Ondersteuning (WOZO) pleiten voor het versterken van de 'sociale basis'. Het idee? Burgers moeten het doen. Gemeenschapsontwikkeling zou leiden tot minder druk op de professionele zorgverlening. Voor bewoners geen nieuwe ontwikkeling. Maar hoe komt het dat de gemeenschapsontwikkeling in de afgelopen tien jaar nog niet van de grond is gekomen? En onder welke voorwaarden is dat mogelijk?

Hoewel gemeenschappen door de overheid als steun voor de gezondheidszorg worden gezien en andersom, lijkt in de praktijk het tegenovergestelde te gebeuren: gemeenschappen ervaren de overheid niet per definitie als behulpzaam. Sterker nog, steeds vaker ontstaan gemeenschappen juist uit onvrede over professionele steun. Burgers zoeken meer en meer naar grip. Ze willen samenleven, maar wel op hun manier.

Essay

De vraag is dus: wat is wel goed voor de ontwikkeling van gemeenschappen? In opdracht van LSA schreef publicist Piet-Hein Peeters een essay dat dieper ingaat op dit onderwerp. Met het essay 'Lokale gemeenschappen: meer dan de bypass van de verzorgingsstaat', willen we een bijdrage leveren aan een lopend en zinvol gesprek over de Nederlandse samenleving en hoe we daarin met elkaar leven en voor elkaar zorgen.

[Lees hier het essay](#)

Praktijkverhaal

LSA-lid Jan Siersma over
Buurtcentrum de Driehoek:

‘Onze sociale taak wordt in de toekomst alleen maar groter’

Door een toevallige ontmoeting op straat werd Jan Siersma 8 jaar geleden secretaris van Buurtcentrum de Driehoek in Amsterdam-Noord. Inmiddels is de rasechte Amsterdammer niet meer weg te denken uit het bestuur van het buurtcentrum. De ontmoetingsplek in de wijk het Blauwe Zand heeft de afgelopen jaren een aantal uitdagingen overwonnen, zoals een dreigende sluiting. Hoog tijd om bij te praten met de secretaris en fanatiek LSA-lid.

Al ruim 70 jaar is Buurtcentrum de Driehoek de thuishaven van verschillende verenigingen in het Blauwe Zand, een arbeiderswijk in Amsterdam-Noord. In 2013 stond het buurthuis op de nominatie om gesloten te worden, omdat de gemeente de subsidie stopte. Zonde, vond een groep wijkbewoners en met een actiecomité wist de groep een daadwerkelijke sluiting te voorkomen. ‘Dat is maar goed ook, want de wijk verdient een mooie ontmoetingsplek’, zegt Jan, die twee jaar later secretaris werd. ‘Het is zeker niet de slechtste wijk in Amsterdam Noord, maar wel een wijk die wat steun verdient. Ik hoefde dan ook niet lang na de denken toen penningmeester Jan Bezemer, tijdens een toevallige ontmoeting, vroeg of ik interesse had in de functie. Ik wilde me graag inzetten voor het buurtcentrum en stemde in.’

Sociale taak vervullen

De Driehoek wordt nu, als eerste zelfbeheerbuurthuis in Amsterdam Noord, al ruim 10 jaar gerund door een groep enthousiaste vrijwilli-

Secretaris Jan Siersma

gers. En hoewel het buurthuis een sociale taak heeft, blijkt het in de praktijk lastig om die taak te vervullen. ‘In het begin hadden we onze handen vol aan alleen al het openhouden van het buurtcentrum. Alles was nieuw voor ons’, legt Jan uit. ‘De Driehoek was destijds vooral het vaste honk van een aantal bewonersorganisaties die er activiteiten organiseerden. Er werden geen nieuwe buurtactiviteiten opgezet. Dat kwam later pas. Nu hebben we een weggeefwinkel en houden we regelmatig bingo’s en muziekavonden. Allemaal activiteiten waarmee we de band met de Blauwe Zanders willen versterken. Het blijft een uitdaging. Buurtbewoners zijn hier erg op zichzelf. Burenhulp en een bewonerscommissie zijn de enige initiatieven die er in de wijk zijn.’ >>

Nieuwe noorderlingen

Jan zag de afgelopen jaren de samenstelling in de wijk veranderen. Niet zo gek volgens hem, want waar het Blauwe Zand een paar jaar geleden nog vooral een wijk met corporatiewoningen was, is een deel van deze woningen nu verkocht aan nieuwe noorderlingen. Tussen de huurders en kopers zijn vaak grote verschillen. Jan: 'Er zijn nu twee groepen buurtbewoners. De oude huurders en de nieuwe bakfietsburgers. Dat geeft geen wrijving hoor, maar deze twee groepen zijn lastig met elkaar te verbinden.' Volgens Jan ligt daar wel een taak voor De Driehoek. 'Onze prioriteit ligt nu op het organiseren van kinderactiviteiten, zodat we ook de nieuwe noorderlingen kunnen aanspreken en bereiken.'

Hulp en ervaringen delen via LSA bewoners

Het zelfstandig beheren van een buurtcentrum vraagt veel van Jan en de rest van de vrijwilligers. Zeker in de beginjaren, toen alles nog vrij nieuw was. Jan besloot het buurthuis daarom aan te melden bij LSA, om ervaringen en ideeën te delen. En dat wierp meteen zijn vruchten af. 'Het pand van De Driehoek huren we van de gemeente Amsterdam. Die huurprijs was

de eerste jaren zo hoog, dat we deze alleen konden betalen met behulp van een enorme subsidie. LSA heeft toen een deskundige partij ingeschakeld die ons pand heeft doorgelicht. Wat bleek? De huurprijs die de gemeente vroeg, was veel te hoog. Uiteindelijk hebben we deze omlaag gekregen. Daar zijn we LSA dankbaar voor. We hebben nu bijna geen subsidie meer nodig. Daarmee is het bestaansrecht van De Driehoek verzekerd.'

'Onze toekomst is natuurlijk afhankelijk van de ontwikkeling van de buurt. Ik vermoed dat onze sociale taak nog sterker wordt.'

Duidelijke plaats in de sociale structuur

Hoewel de afgelopen jaren niet altijd gemakkelijk zijn geweest voor het buurtcentrum, is Jan trots en ziet hij de toekomst van De Driehoek zonnig tegemoet. Daarin ligt een belangrijke rol voor de gemeente en andere partners. 'Onze toekomst is natuurlijk afhankelijk van de ont-

wikkeling van de buurt. Ik vermoed dat onze sociale taak nog sterker wordt. En die is momenteel al sterk. We bieden onderdak aan Buurtteam van de gemeente Amsterdam, aan een afdeling van de sociale dienst en aan Studiezalen, een organisatie voor huiswerkhelp. Als er verkiezingen zijn, zijn wij een stembureau. Het valt niet meer te ontkennen dat we een duidelijke plaats in de sociale structuur van de wijk hebben. De toekomst zie ik dus wel zitten. Zeker met ons team van vrijwilligers. Er is een goede mix van mensen en de sfeer is geweldig. Hiermee zijn we een voorbeeld voor de rest van Noord. ●

Sociaal ondernemen

Nieuwe training 'Daag je gemeente uit' blijkt succes

Hoe functioneert een gemeente? Wat is het uitdaagrecht en waar moet een goede pitch aan voldoen? In ons meerdaagse programma 'Daag je gemeente uit' krijgen bewonersinitiatieven tips & tricks voor een betere samenwerking met gemeenten en het binnenhalen van betaalde opdrachten. In 2023 werd de eerste training gegeven.

Overeenkomsten

In het programma leren deelnemers hoe een gemeente functioneert en hoe beslissingen tot stand komen. En dat kan van pas komen wanneer bewonersinitiatieven met een gemeente willen samenwerken. Want vaak is het geen kwestie van onwil van gemeenten, maar past

een idee niet binnen de organisatie. Door op zoek te gaan naar overeenkomsten tussen het beleid en je collectief, kun je een succes maken van bijvoorbeeld het uitdaagrecht.

Succes

Buurtvereniging Zandbewoners uit Den Bosch nam deel aan de eerste editie van het programma en plukte daar meteen de vruchten van. De vereniging daagde in de maanden die volgden de gemeente met succes uit. Uit de subsidie-regeling 'Right to Challenge' ontving Zandbewoners 120.000 euro om een belangrijke rol te vervullen in de informatievoorziening tijdens bouw- en renovatieprojecten in de buurt. Voorzitter Guus Faes: 'De lessen en technieken uit de training hebben ons enorm geholpen in onze onderhandelingen met de gemeente.'

Oog voor persoonlijk leiderschap

Dagelijks zetten maatschappelijke initiatiefnemers zich met hart en ziel in voor hun gemeenschap. Met hun bewonerscollectief zorgen ze voor een leefbare buurt of wijk. Helaas wordt er maar weinig tijd en budget vrijgemaakt voor deze initiatiefnemers om aan persoonlijk leiderschap te werken. En precies daarom organiseert LSA de leiderschapsdagen.

Zelfzorg en zelfreflectie staan aan de basis van succes. Voor maatschappelijke initiatiefnemers extra belangrijk, omdat een initiatief alleen duurzaam kan zijn als de initiatiefnemer goed voor zichzelf zorgt. Met onze leiderschapsdagen vestigen we aandacht op persoonlijk leiderschap. Deelnemers krijgen de mogelijkheid om afstand te nemen van hun werk en samen met andere initiatiefnemers uit te zoomen en ervaringen te delen. Op een prachtige plek in de natuur.

Nieuwe inzichten

Onder leiding van deskundigen, worden er casussen besproken in de vorm van een interview. En dat brengt nieuwe inzichten met zich mee. 'Ik zie mijn werk nu minder als een strijd met de gemeente en houd mijn energiebalans in de gaten', zegt deelnemer Arno. Voor deelnemer Suzanne was het een feest der herkenning: 'Het stelt me gerust dat er mensen zijn die tegen dezelfde zaken aanlopen.' Deelnemer Monique: 'Ik plaats alles nu in breder verband en kan beter relativeren.'

LSA werkt aan een sterker ecosysteem voor bewonersbedrijven

In steeds meer steden en dorpen zijn bewonersbedrijven een groeiende motor van de wijk economie. Betekent dit dat gemeenten ook beter inspelen op deze groeiende beweging? Het gaat de goede kant op, maar we zijn er nog niet. Waar bewonersinitiatieven veel aandacht krijgen in collegeakkoorden, geldt dat voor bewonersbedrijven minder. Zonde, vinden we bij LSA. Samen met Social Enterprise NL werken we daarom aan een sterker ecosysteem voor bewonersbedrijven en zetten we ons in voor een betere samenwerking met gemeenten.

Bewonersbedrijven zijn ondernemingen in handen van bewoners. Met een gezond verdienmodel en een opbrengst die terugvloeit in de buurt, leveren ze een positieve bijdrage aan een duurzame en sociale buurt. Hiermee zijn ze de perfecte partner voor gemeenten. Toch blijkt een samenwerking tussen bewonersbedrijven en overheden niet vanzelfsprekend. In een analyse waarin we de collegeakkoorden van de 44 grootste gemeenten in Nederland bekeken, zagen we dat er in slechts een paar akkoorden aandacht was voor bewonersbedrijven. Dat moet anders. En daarom zetten we ons in voor een sterker ecosysteem voor bewonersbedrijven.

Aanjager van veel moois

Dat doen we vooral met bijeenkomsten van bewoners en beleidsmakers waarin we zoeken naar een betere samenwerking tussen bewoners en gemeenten. En wat blijkt? Goed voorbeeld doet volgen, maar daar hebben we wel een lange adem voor nodig. Er zijn mooie ontwikkelingen te melden tijdens de verschillende bijeenkomsten. Zo komen er steeds meer gemeentelijke plannen die het buurtleven meer aanjagen. Denk aan het mogelijk maken van een resultaatfinanciering en het opnemen van het 'Right to Challenge' (uitdaagrecht).

Duurzaam financieren

Zowel beleidsmakers als bewonersbedrijven willen een stap vooruit op weg naar permanente financiering. En de weg lijkt ingeslagen. De gemeente Leeuwarden bouwt bewust experimenteer-ruimte in om bewonersbedrijven te financieren voor behaalde resultaten. Bijvoorbeeld als ze bijdragen aan een schone buurt of mensen begeleiden in het terugkomen in een werkritme. Een mooi voorbeeld van duurzame financiering.

Internationale ecosystemen

Ook vanuit internationaal perspectief valt er veel te leren. Zo kwamen afgevaardigden van Highlands and Islands Enterprise en Community Enterprises in Scotland naar het Social Enterprise World Forum om te vertellen over het ecosysteem in Schotland. Ook daar gaat samenwerking niet vanzelf, maar is er wel een beleid. Er geldt een specifieke wetgeving die de rechten van gemeenschappen versterkt, zoals het overnemen van vastgoed en het zelf uitvoeren van taken. Binnen het beleid zijn er veel mogelijkheden voor financiering door community shares, fondsen en banken die meewerken.

Met deze lessen kunnen we in Nederland toewerken naar onze ambitie, want elke wijk verdient een bewonersbedrijf.

Van buurten naar communities

Het vergroten van de ABCD-kring

De kring groter maken. Het is een typische ABCD-term en een synoniem voor het bereiken van meer en andere mensen. Iets dat niet alleen op buurtniveau speelt, maar ook nodig is op nationaal niveau. En als we het ABCD-verhaal willen verspreiden naar alle buurten in Nederland, dan moeten ook wij de kring groter maken. Daarom heeft LSA in 2023 ingezet op het opleiden van community builders en het opzetten van een leergemeenschap.

Training

Het opleiden van community builders heeft een dubbel effect. Zo gaan de community builders niet alleen in hun buurt aan de slag als ABCD-community builder, maar worden ze ook de nieuwe ABCD-ambassadeurs. Ze nemen hun organisaties mee en zullen op andere plekken in het land trainingen organiseren. De opleiding duurt twee jaar, zodat er ook ruimte is om praktijkervaring op te doen.

Buurtmakersacademie

Daarnaast hebben we een ABCD-leergemeenschap opgericht op LinkedIn, waar mensen ervaringen delen en inspiratie opdoen. In korte tijd zijn er al meer dan 300 leden actief. Veel organisaties en mensen weten LSA inmiddels te vinden voor ABCD-vragen. Deze kunnen wij steeds vaker doorverwijzen naar initiatieven of trainers met ervaring of andere plekken waar kennis wordt gedeeld. Stukje bij beetje vergroten we de kring en bouwen we met elkaar aan de buurtmakersacademie, een netwerk van ABCD-deskundigen.

Community builder Floortje Dekkers: ***‘Als je werkt volgens een agenda, is de gelijkwaardigheid ver te zoeken’***

Door het hele land werken enthousiaste community builders aan sterke, verbonden buurten en wijken. Zo ook Floortje Dekkers van Bewonersbedrijf Malburgen. Vanuit het Bruishuis in Arnhem werkt ze aan de sociale cohesie in de wijk Malburgen. Op de ABCD-manier. En dat biedt alleen maar voordelen: ‘Het is fijn om zonder label de wijk te kunnen bedienen.’

‘Eigenlijk deden we altijd al aan community building volgens ABCD, maar vroeger had het nog geen naam’, vertelt Floortje. Samen met haar partner Walter heeft ze de dagelijkse leiding over het Bruishuis, een ontmoetingsplek dat geëxploiteerd wordt door Bewonersbedrijf Malburgen. ‘Ons pand is een gemeenschap op

zich. Er wonen 110 mensen van verschillende komaf en er zijn 25 bedrijven gehuisvest, waar ongeveer 300 mensen uit de regio werken. Een mooie mix.’ Met de verhuuropbrengsten wordt het pand door een groep vrijwilligers onderhouden. Het geld dat overblijft, vloeit terug in de wijk. ‘Met ons onderkomen en de activiteiten die we verzorgen, willen we een voorbeeld zijn voor de rest van Malburgen.’

Flatkoffie

Een goed voorbeeld had de wijk wel nodig, volgens Floortje. ‘Wanneer ik vroeger de tuin van het Bruishuis stond te schoffelen, hoorde ik vaak: doe geen moeite, de wijk valt toch al uit elkaar. Door een praatje te maken en te laten zien dat je met een beetje moeite op een nette plek kunt wonen, is die opvatting veranderd. Bewoners zijn zich er nu meer van bewust dat hun buurt ertoe doet. Dat ging natuurlijk niet van de één op de andere dag. Vertrouwen moet je kweken.’

Om die vertrouwensband te versterken, gaat Floortje regelmatig de wijk in. Met een bolderkar met koffie gaat ze langs speeltuinen en flatgebouwen. ‘Buurtbewoners kunnen

aanhaken voor een gezellig praatje. Voor mij is dit een fijne manier om erachter te komen wat er in de wijk speelt. Ik heb geen etiket van een gemeente of welzijnsorganisatie op mijn voorhoofd. Dat helpt enorm. Ik ben gelijkwaardig en heb geen agenda.’

Spontaniteit

Vanuit de lokale overheid en welzijnsorganisaties wordt er met enige scepsis naar het Bruishuis gekeken. Desondanks biedt werken volgens ABCD alleen maar voorbeelden volgens Floortje. Als je geen checklist hebt om af te werken is er meer gelijkwaardigheid en meer ruimte voor spontaniteit. De ruilwinkel in ons pand is daar een voorbeeld van. Via de wijkkrant waar ik voor schrijf, ontmoette ik een bewoonster. Ze had veel spullen om te ruilen, maar weinig plek. In onze ontvangsthuis hebben we plaatsgemaakt voor een ruilwinkel, waar het nu 5 dagen per week een levendige toestand is. Op haar beurt heeft ze weer een taalcoach aangetrokken. Mensen die moeite hebben met converseren, verwijst ze door. Die spontaniteit is waar community building voor mij om draait.’

Community builder Floortje aan het werk in Malburgen

Bouwen aan het ABCD-momentum

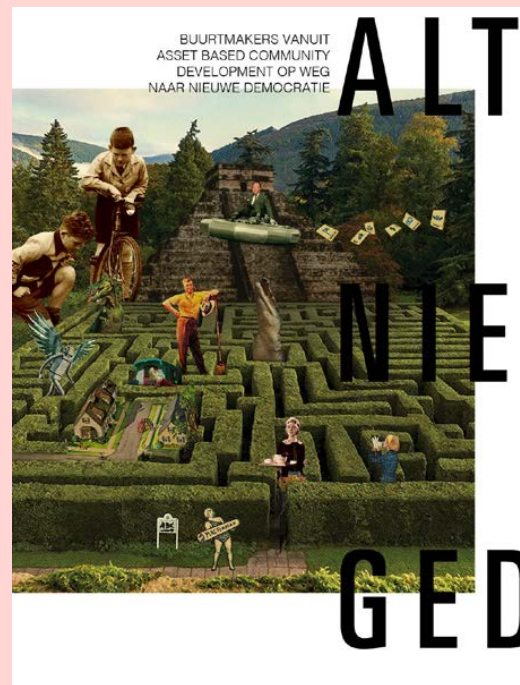
Asset Based Community Development (ABCD) wordt steeds populairder en daar zijn we blij mee. Steeds meer bewonersinitiatieven en organisaties weten waar het voor staat en werken op de ABCD-manier. Na jaren investeren zijn we de experimenteerfase voorbij. En met een nieuwe fase, komen nieuwe vragen. Hoe kunnen we bijvoorbeeld ABCD de norm maken voor het werken in buurten?

'Altijd nieuw gedoe'

ABCD zit in het DNA van LSA. Het is de onderlegger van al het werk dat we doen in buurten. Eerder gaven we daarom het boek 'Altijd nieuw gedoe' uit. In 2023 kwam er alweer een 3^e druk, met een nieuw toegevoegd hoofdstuk. Het boek prijkt inmiddels in meer dan 2000 buurthuizen, kantoren en rugzakken. Zo bouwen we aan kennis over de praktische toepasbaarheid in buurten.

Kennis over effecten

Daarnaast zijn we gestart met het project 'Van buurten naar communities', waarin we community builders voor het eerst tegen betaling in wijken konden inzetten. En ook kennis over de effecten van ABCD helpt ons in de nieuwe fase. LSA draagt daarom bij aan een meerjarig onderzoek dat de impact van een ABCD-strategie in beeld brengt. Met deze kennis willen we overheden en organisaties inzicht geven in hoe zij kunnen investeren in gemeenschapsvorming.

Contact

Colofon

Idee en samenstelling: alle leden van het team LSA
Tekst en eindredactie: Esther Meijer Tekstproducties
Vormgeving: Laurens Uilenbroek, Invloed Ontwerp

Ook lid worden van LSA Bewoners?

Wees welkom!

LSA Bewoners is de landelijke vereniging van en voor bewonerscollectieven. Samen zetten we ons in voor sterke gemeenschappen. We delen kennis, ontwikkelen projecten, beïnvloeden beleid en zorgen voor ontmoeting. En daar hebben we jou voor nodig.

Maakt jullie bewonersinitiatief de buurt leuker of leefbaarder? Wees welkom en sluit je aan bij LSA. Meld je aan via www.lsabewoners.nl/wordlid

Nieuwsbrief

Wil jij niets missen van wat actieve bewoners voor elkaar krijgen? Meld je dan aan voor onze nieuwsbrief via www.lsabewoners.nl/nieuwsbrief. Je blijft op de hoogte van belangrijk nieuws en updates en leest als eerste onze kennisartikelen en blogs. Daarnaast nodigen we je uit voor alle bijeenkomsten.

Vragen?

Heb je een vraag? Schroom niet en neem gerust contact met ons op via Info@lsabewoners.nl of bel ons op 030 2317511. Post mag naar Korte Elisabethstraat 15-17, 3511 JG, Utrecht. Volg ons ook op [Facebook](#) en [LinkedIn](#).

